

habent homines tantis resistentibus molestiis, cupiditatibus, indigentis, lassitudinibus? Non est ista vera, non est perfecta pax. Quæ erit perfecta pax? « Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem: tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta » est mors in victoriam. Ubi est, mors, aculeus tuus? ubi » est, mors, contentio tua¹? » Ubi enim adhuc mortalitas, quomodo est plena pax? Etenim de morte venit lassitudo ista, quam invenimus in omnibus refectionibus nostris. De morte est, quia corpus mortale portamus: quod quidem mortuum dicit Apostolus et ante animæ resolutionem. « Corpus quidem, inquit, mortuum est propter » peccatum². » Nam si perseveraveris in eo quo te reficis, etiam morieris. Persevera in multum manducando; ipsa res te interficiet: persevera in multum jejunando; inde morieris: sede semper, ut nolis surgere; morieris inde: ambula semper, ut nolis quiescere; morieris inde: vigila semper, ut nolis dormire; morieris inde: dormi semper, ut nolis vigilare; morieris inde. Quando ergo absorpta fuerit mors in victoriam, non erunt ista: et erit pax plena et æterna. Erimus in quadam civitate: fratres, quando de illa loquor, finire nolo, et maxime quando scandala crebescunt. Quis non desideret illam civitatem, unde amicus non exit, quo inimicus non intrat, ubi nullus tentator est, nullus seditiosus, nullus dividens populum Dei, nullus fatigans Ecclesiam in ministerio diaboli, quando ipse princeps ipsorum mittitur in ignem æternum, et hi cum illo quicumque illi consentiunt, et recedere ab eo nolunt? Erit ergo pax purgata in filiis Dei, omnibus amantibus se, videntibus se plenos Deo, cum erit Deus omnia in omnibus³. Commune spectaculum habebimus Deum, communem possessionem habebimus Deum,

¹ 1 Cor. xv, 53-55. — ² Rom. vii, 10. — ³ 1 Cor. xv, 28.

communem pacem habebimus Deum. Quidquid enim est quod nobis modo dat, ipse nobis erit pro omnibus quæ dat: ipsa erit perfecta et plena pax. Hanc loquitur in plebem suam: hanc volebat audire ille qui ait: « Audiam » quid loquetur in me Dominus Deus: quoniam loquetur » pacem in plebem suam; et super sanctos suos, et in » eos qui convertunt cor ad ipsum¹. » Eia, fratres, vultis ut ad vos pertineat ista pax, quam loquitur Deus? Convertite cor ad ipsum; non ad me, aut ad illum, aut ad quemquam hominem. Quisquis enim homo voluerit convertere ad se corda hominum, cadit cum ipsis. Quid est melius, ut cadas cum illo ad quem converteris, an ut stes cum illo cum quo converteris? Gaudium nostrum, pax nostra, requies nostra, finis omnium molestiarum, non est nisi Deus. « Beati qui convertunt cor ad ipsum. »

XI. « Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius². » Erant quidam qui jam timebant eum in gente Judæorum. Per omnes terras ubique idola colebantur; dæmonia timebantur, non Deus: in illa gente timebatur Deus. Sed propter quid timebatur? In Veteri Testamento timebatur, ne daret illos in captivitatem, ne tolleret illis terram, ne grandine contunderet vites ipsorum, ne faceret steriles uxores eorum, ne auferret ab eis filios ipsorum. Hæc enim carnalia promissa Dei tenebant adhuc parvas animas, et propter hæc timebatur Deus: sed prope illis erat, qui vel propter hæc ipsum timebant. Terram petebat Paganus a diabolo, terram petebat Judæus a Deo: unum erat quod petebant, sed non unus a quo petebant. Petendo iste quod Paganus petebat, discernebatur tamen a Pagano; quia ab illo ista petebat, qui omnia fecerat. Et prope illis erat Deus, qui Gentibus longe erat: tamen respexit et eos qui longe erant, et eos qui prope erant; sicut dicit Apostolus:

¹ Psal. LXXXIV, 9. — ² Ibid. 10.

« Et veniens evangelizavit pacem vobis qui eratis longe, et » pacem his qui prope¹. » Quos dixit qui erant prope? Judæos, quia unum Deum colebant. Quos dixit qui erant longe? Gentes quia dimiserant eum a quo facti erant, et colebant illa quæ ipsi fecerant. Non enim regionibus longe est quisque a Deo, sed affectibus. Amas Deum, prope es: odisti Deum, longe es. Uno loco stans, et prope es, et longe es. Ergo, fratres, respexit ista Propheta: quam generalem vidit misericordiam Dei super omnes, tamen aliquid speciale et proprium vidit in gente Judæa, et ait: « Verumtamen. Audiam quid loquetur in me Dominus: quoniam loquetur pacem in plebem suam. » Et plebs ipsius non Judæa sola erit, sed de omnibus Gentibus colligetur: « Quia super sanctos suos loquetur pacem, et in eos qui convertunt cor ad ipsum, » et omnes qui conversuri sunt cor ad ipsum de omni orbe terrarum. Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius, ut inhabitet gloria in terra nostra: » id est, in ea terra, in qua natus erat Propheta, inhabitet gloria major; quia inde cœpit prædicari Christus. Inde Apostoli, et illuc prius missi: inde Prophetæ, ibi primo templum, ibi sacrificabatur Deo, ibi Patriarchæ, ibi ipse etiam venit de semine Abrahæ, ibi manifestatus est Christus, ibi apparuit Christus: inde enim Virgo Maria, quæ peperit Christum. Ibi ambulavit pedibus suis, ibi mirabilia fecit. Postremo tantum honorem illi genti detulit, ut cum eum interpellaret quædam mulier Chananæa salutem quærens filiæ suæ, dixerit ei: « Non sum missus nisi ad oves, quæ » perierunt domus Israël². » Hoc ergo videns Propheta, ait: « Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius, » ut inhabitet gloria in terra nostra. »

XII. « Misericordia et veritas occurrerunt sibi³. » Veri-

¹ Ephes. II, 17. — ² Matth. XV, 24. — ³ Psal. LXXXIV, 11.

tas in terra nostra ex persona Judæorum, misericordia in terra Gentium. Veritas enim ubi? Ubi erant eloquia Dei. Misericordia ubi? In illis qui dimiserant Deum suum, et converterant se ad dæmonia. Numquid et ipsos despexit? Quomodo si diceret: Voca et istos longe fugitivos, qui multum a me recesserunt: voca, inveniant me quærentem se, quia ipsi nolebant quærere me. Ergo, « Misericordia et » veritas occurrerunt sibi: justitia et pax osculatæ sunt » se. » Fac justitiam, et habebis pacem; ut osculentur se justitia et pax. Si enim non amaveris justitiam, pacem non habebis. Amant enim se duo ista, justitia et pax, et osculantur se; ut qui fecerit justitiam, inveniat pacem osculantem justitiam. Duæ amicæ sunt, tu forte unam vis, et alteram non facis. Nemo est enim qui non vult pacem: sed non omnes volunt operari justitiam. Interroga omnes homines, Vis pacem? Uno ore tibi respondet totum genus humanum, Opto, cupio, volo, amo. Ama et justitiam: quia duæ amicæ sunt justitia et pax; ipsæ se osculantur. Si amicam pacis non amaveris, non te amabit ipsa pax, nec veniet ad te. Quid enim magnum est desiderare pacem? Quivis malus desiderat pacem. Bona enim res est pax. Sed fac justitiam; quia justitia et pax se osculantur, non litigant. Tu quare litigas cum justitia? Ecce justitia dicit tibi: Ne fureris: et non audis. Ne adulteres: non vis audire. Non facias alteri quod tu pati non vis; non dicas alteri quod et tibi dici non vis. Inimicus es amicæ meæ, dicit tibi pax, quid me quæris? Amica sum justitiæ, quemcumque invenero inimicum amicæ meæ, non ad illum accedo. Vis ergo venire ad pacem? Fac justitiam. Ideo alius Psalmus dicit tibi: « Declina a malo, et fac bonum, » (hoc est amare justitiam: et cum jam declinaveris a » malo, et feceris bonum, quære pacem, et persequere

» eam¹. » Jam enim non diu illam quæres : quia et ipsa occurret tibi, ut osculetur justitiam.

XIII. « Veritas de terra orta est, et justitia de coelo » prospexit². Veritas de terra orta est, » Christus de foemina natus est. « Veritas de terra orta est, » Filius Dei de carne processit. Quid est veritas? Filius Dei. Quid est terra? Caro. Interroga unde natus est Christus, et vides quia « Veritas de terra orta est. » Sed hæc veritas quæ orta est de terra, erat ante terram, et per ipsam factum est coelum et terra. Sed ut justitia de coelo prospiceret, id est, ut justificarentur homines divina gratia, veritas nata est de Maria virgine : ut posset pro illis justificandis offerre sacrificium, sacrificium passionis, sacrificium crucis. Et unde offerret sacrificium pro peccatis nostris, nisi moreretur? Unde autem moreretur, nisi a nobis acciperet ubi moreretur? Id est, nisi a nobis sumeret carnem mortalem, Christus mori non posset : quia Verbum non moritur, Divinitas non moritur, Virtus et Sapientia Dei non moritur. Quomodo offerret sacrificium vicinam salutarem, si non moreretur? Quomodo autem moreretur, nisi carnem indueret? Quomodo carnem indueret, nisi veritas de terra oriretur? « Veritas de terra orta est, et » justitia de coelo prospexit. »

XIV. Possumus hinc dicere alterum sensum : « Veritas de terra orta est : » confessio ab homine. Homo enim peccator eras. O terra, qui quando peccasti, audisti, « Terra es, et in terram ibis³, » oriatur de te veritas, ut respiciat de coelo justitia. Quomodo a te oritur veritas, cum tu peccator sis, cum tu iniquus sis? Confitere peccata tua, et orietur de te veritas. Si enim cum sis iniquus, dieis te justum, quomodo a te veritas orietur? Si autem cum sis iniquus, dicis te iniquum, « Veritas de terra orta

¹ Psal. xxxiii, 15. — ² Id. lxxxiv, 12. — ³ Gen. iii, 19.

» est. » Intende illum Publicanum longe a Pharisæo in templo orantem, qui neque oculos ad coelum audebat levare, sed percutiebat pectus suum, dicens : « Domine, » propitius esto mihi peccatori. » Ecce « Veritas de terra » orta est : » quia confessio peccatorum ab homine facta est. Quid ergo sequitur? « Amen dico vobis, quia descen- » dit justificatus Publicanus ille magis quam ille Phari- » sæus : quia omnis qui se exultat, humiliabitur ; et qui » se humiliat, exaltabitur¹. Orta est veritas de terra, » in confessione peccatorum : « Et justitia de coelo pros- » pexit, » ut descenderet justificatus Publicanus ille magis quam ille Pharisæus. Nam ut noveritis quia veritas pertinet ad confessionem peccatorum, ait Joannes Evangelista : « Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos » ipsos seducimus, et veritas in nobis non est. » Quomodo ergo veritas de terra oritur, ut justitia de coelo prospiciat, audi illum sequentem et dicentem : « Si confiteamur peccata nostra, fidelis est et justus, ut remittat nobis peccata, et purget nos ab omni iniquitate². » Veritas ergo de terra orta est, et justitia de coelo prospexit. » Quæ « Justitia de coelo prospexit? » Tanquam Dei dicentis : Parcamus huic homini, quia ipse sibi non pepercit : ignoscamus, quia ipse ignoscit. Conversus est ad puniendum peccatum suum, convertar et ego ad eum liberandum. « Veritas de terra orta est, et justitia de » coelo prospexit. »

XV. « Etenim Dominus dabit suavitatem, et terra nostra dabit fructum suum³. » Unus versus restat, peto sine tædio sit quod dicturus sum. Attendite rem necessariam, fratres mei, attendite, percipite, auferte vobiscum, et non sit inane semen Dei in cordibus vestris, « Veritas, inquit, de terra orta est, » confessio pecca-

¹ Luc. xviii, 13, 14. — ² I Joan. i, 8, 9. — ³ Psal. lxxxiv, 13.

torum ab homine : « Et justitia de cœlo prospexit, » id est, a Domino Deo data est justificatio confitenti, ut ipse agnoscat impius pium se fieri non posse, nisi ille fecerit cui confitetur, credendo in eum qui justificat impium¹. Tua ergo peccata potes habere, fructum bonum non habebis, nisi ille dederit cui confiteris. Ideo cum dixisset : « Veritas de terra orta est, et justitia de cœlo prospexit ; » tanquam diceretur ei : Quid est quod dixisti : « Justitia » de cœlo prospexit ? Etenim, inquit, Dominus dabit suavitatem, et terra nostra dabit fructum suum. » Nos ergo respiciamus nos ; et si nihil in nobis invenerimus nisi peccata, oderimus peccata, et desideremus justitiam. Cum enim cœperimus odisse peccata, jam ipsum odium peccatorum similes nos incipit facere Deo : quia hoc odimus, quod odit et Deus. Cum ergo cœperis odisse peccata et confiteri Deo, cum te delectationes illicitæ rapiunt et ducunt ad ea quæ tibi non prosunt, ingemisce ad Deum : et confitens illi peccata tua, mereberis ab illo delectationem, et suavitatem justitiæ faciendæ dabit tibi, ut incipiat te delectare justitia, quem primo delectabat iniquitas : ut qui primo gaudebas in ebrietate, gaudeas in sobrietate ; et qui primo gaudebas de furtis, ut tolleres homini quod non habebas, quæras donare non habenti quod habebas : et quem delectabat rapere, delectet donare ; quem delectabat spectare, delectet orare ; quem delectabant cantica nugatoria et adulterina, delectet hymnum dicere Deo ; currere ad Ecclesiam, qui primo currebas ad theatrum. Unde nata est ista suavitas, nisi quia « Dominus dabit suavitatem, et terra nostra dabit fructum suum ? » Ecce enim videte quod dico : ecce locuti sumus vobis verbum Dei, semen sparsimus devotis cordibus, tanquam sulcata invenientes pectora vestra aratro

¹ Rom. IV, 5.

confessionis ; devotione et intentione suscepistis semen, cogitate de verbo quod audistis, tanquam glebas frangentes, ne semen rapiant volatilia, ut possit ibi germinare quod seminatum est : et nisi Deus pluerit, quid prodest quod seminatur ? Hoc est, « Dominus dabit suavitatem, » et terra nostra dabit fructum suum. » Ille enim visitationibus suis, in otio, in negotio, in domo, in lecto, in convivio, in colloctione, in deambulatione visitet corda vestra, ubi nos non sumus. Veniat imber Dei, et fructificet quod ibi seminatum est : et ubi non sumus nos, et securi quiescimus, aut aliud agimus, Deus det incrementum seminibus, quæ sparsimus, ut attendentes postea bonos mores vestros, etiam de fructu gaudeamus. « Quoniam Dominus dabit suavitatem, et terra nostra dabit fructum suum. »

XVI. « Justitia ante eum præibit, et ponet in via gressus suos¹. » Justitia illa est, quæ est in confessione peccatorum : veritas enim ipsa est. Justus enim debes esse in te, ut punias te. Ipsa est prima hominis justitia, ut punias te malum, et faciat te Deus bonum. Quia ergo ipsa est prima hominis justitia, ipsa fit via Deo, ut veniat ad te Deus : ibi illic fac viam, in confessione peccatorum. Ideo et Joannes cum baptizaret in aqua pœnitentiæ, et vellet ad se venire pœnitentes de suis prioribus factis, hoc dicebat : « Parate viam Domino, rectas facite semitas ejus². » Placebas tibi in peccatis tuis, o homo : displiceat tibi quod eras, ut possis esse quod non eras. « Parate viam Domino, » præcedat ista justitia, ut confitearis peccata. Veniet ille et visitabit te, quia « Ponet in via gressus suos. » Est enim jam ubi ponat gressus suos, est ubi ad te veniat. Ante autem quam confitereris peccata, intercluseras ad te viam Dei, non erat qua ad te veniret.

¹ Psal. LXXXIV, 14. — ² Matth. III, 3.

Confitere vitam, et aperis viam: et veniet Christus, « Et » ponet in via gressus suos, » ut te informet vestigiis suis.

ENARRATIO

IN PSALMUM LXXXV.

Sermo ad plebem¹.

I. NULLUM majus donum præstare posset Deus hominibus, quam ut Verbum suum per quod condidit omnia, faceret illis caput, et illos ei tanquam membra coaptaret, ut esset Filius Dei et filius hominis, unus Deus cum Patre, unus homo cum hominibus: ut et quando loquimur ad Deum deprecantes, non inde Filium separemus; et quando precatur corpus Filii, non a se separet caput suum; sitque ipse unus salvator corporis sui Dominus noster Jesus Christus Filius Dei, qui et oret pro nobis, et oret in nobis, et oretur a nobis. Orat pro nobis, ut sacerdos noster; orat in nobis, ut caput nostrum; oratur a nobis, ut Deus noster. Agnoscamus ergo et in illo voces nostras, et voces ejus in nobis. Neque cum aliquid dicitur de Domino Jesu Christo, maxime in prophetia, quod pertineat velut ad quamdam humilitatem indignam Deo, dubitemus eam illi tribuere, qui non dubitavit se nobis adjungere. Ei quippe servit universa creatura, quia per ipsum facta est universa creatura. Et propterea cum ejus sublimitatem divinitatemque intuemur, quando audimus: « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et

¹ Sermo iste ad plebem, in pervigilio solemnitate, forte S. Cypriani, et apud Carthaginem habitus est.

» Deus erat Verbum, hoc erat in principio apud Deum, » omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est » nihil¹: » intuentes hanc et supereminentissimam et excedentem omnia creaturarum sublimia divinitatem Filii Dei; audimus etiam in aliqua parte Scripturarum velut gementem, orantem, confitentem; et dubitamus ei tribuere verba hæc, ex eo quod cogitatio nostra de recenti ejus contemplatione quæ erat in Divinitate, pigrescit descendere ad ejus humilitatem; et tanquam faciat illi injuriam, si ejus verba in homine agnoscat, ad quem verba dirigebat cum Deum deprecaretur, hæret plerumque, et conatur mutare sententiam; et non ei occurrit in Scriptura, nisi quod ad ipsum recurrat, et ab illo deviare non sinat. Expergiscatur ergo, et evigilet in fide sua; et videat quia ille quem contemplabatur paulo ante in forma Dei, formam servi accepit, in similitudine hominum factus, et habitu inventus ut homo, humiliavit se factus obediens usque ad mortem²: et verba Psalmi voluit esse sua, in cruce pendens, et dicens: « Deus meus, Deus meus, ut » quid me dereliquisti³? » Oratur ergo in forma Dei, orat in forma servi: ibi Creator, hic creatus, creaturam mutandam non mutatus assumens, et secum nos faciens unum hominem, caput et corpus. Oramus ergo ad illum, per illum, in illo: et dicimus cum illo, et dicit nobiscum; dicimus in illo, dicit in nobis Psalmi hujus orationem, qui intitulatur, « Oratio David⁴. » Quia Dominus noster secundum carnem filius David; secundum vero divinitatem Dominus David, et creator David; et non solum ante David, sed et ante Abraham, ex quo David; sed et ante Adam, ex quo omnes homines; sed et ante cælum et terram, in quo omnis creatura est. Nemo

¹ Joan. 1, 1-3. — ² Philip. 11, 5-8. — ³ Psal. XXI, 2. — ⁴ Id. LXXXV, 1.